

DOKUMENTACJA KONSERWATORSKA
ORAZ PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH

**Budynek
należący do zespołu dawnych koszar piechoty
między ul. Artyleryjską i ul. Leśną**

ul. Artyleryjska 3b w Olsztynie
siedziba WARMIŃSKO-MAZURSKIEJ WOJEWÓDZKIEJ KOMENDY OCHOTNICZYCH HUFCÓW PRACY

Autor dokumentacji konserwatorskiej:
Danuta Pestka-Bajer

OLSZTYN, kwiecień 2021

SPIIS TREŚCI DOKUMENTACJI

- 1.0. KARTA IDENTYFIKACJI ZABYTKU I DOKUMENTACJI
- 2.0. OPIS HISTORYCZNY
- 3.0. OPIS, ANALIZA FORMY, FUNKCJI I TREŚCI
- 4.0. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ
- 5.0. METODYKA BADAŃ
- 6.0. WYNIKI BADAŃ
- 7.0. PODSUMOWANIE BADAŃ
- 8.0. CEL I ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH
- 9.0. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH
- 10.0. ZALECENIA KONSERWATORSKIE

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

1.0. KARTA IDENTYFIKACJI ZABYTKU I DOKUMENTACJI

BUDYNEK ZLOKALIZOWANY NA TERENIE HISTORYCZNEGO UKŁADU URBANISTYCZNEGO
BUDYNEK NALEŻY DO ZESPOŁU BUDOWLANEGO DAWNYCH KOSZAR PIECHOTY MIĘDZY UL. ARTYLERYJSKĄ A UL. LEŚNĄ – ZESPÓŁ WPISANY DO
GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

.....

1.1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

RODZAJ: budynek należący do zespołu d. Koszar Piechoty

LOKALIZACJA: ul. Artyleryjska 3b, Olsztyn (nr działki 286201_1.0031.1/159)

DATOWANIE: nie jest do końca rozpoznane, prawdopodobnie pomiędzy 1915 do 1918 r.

WŁAŚCICIEL: WARMIŃSKO-MAZURSKA WOJEWÓDZKA KOMENDA OCHOTNICZYCH HUFCÓW PRACY

ul. Artyleryjska 3B, 10-581 OLSZTYN

MATERIAŁ I TECHNIKA: ściany z cegły pełnej na zaprawie wapiennej, elewacje ceglane częściowo otynkowane. Dach wielospadowy pokryty dachówką esówką w kolorze ceglanym. Stolarka otworowa wtórna.

1.2. DANE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA

ZLECENIODAWCA: WARMIŃSKO-MAZURSKA WOJEWÓDZKA KOMENDA OCHOTNICZYCH HUFCÓW PRACY, ul. Artyleryjska 3B, 10-581 OLSZTYN

AUTOR DOKUMENTACJI: Danuta Pestka-Bajer

DATA I MIEJSCE WYKONANIA: kwiecień 2021 r., Olsztyn

PODSTAWA OPRACOWANIA:

1. pismo Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie z dn. 01.06.2020r w sprawie zaleceń konserwatorskich (znak IZNR.5183.200.2020.sb)
2. PROJEKT BUDOWLANY, REMONT TRZECH ELEWACJI BUDYNKU Z WYMIANĄ RYNIEN I RUR SPUSTOWYCH, Olsztyn, ul. Artyleryjska 3b, numer ewidencyjny działki 286201_1.0031.1/159, Warmińsko-Mazurska Komenda OHP, Olsztyn, ul. Artyleryjska 3b, mgr inż. arch. Agata Szczepańska, czerwiec 2020.

MIEJSCE PRZECHOWYWANIA:

1. EGZ.: WARMIŃSKO-MAZURSKA WOJEWÓDZKA KOMENDA OCHOTNICZYCH HUFCÓW PRACY, ul.

Artyleryjska 3B, 10-581 OLSZTYN

1.3. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Celem opracowania jest wskazanie sposobu postępowania z partą tynkowaną elewacji. Rozpoczęty proces naprawczy odparzonych tynków w ramach prowadzonego remontu budynku nie przyniósł zadowalających efektów. Powstała konieczność przygotowania programu prac konserwatorskich i restauratorskich w oparciu o przeprowadzone badania i obserwacje na obiekcie.

Zakres opracowania obejmuje jedynie parte tynkowane na elewacjach: północnej, południowej oraz zachodniej.

2.0. OPIS HISTORYCZNY

Koszary piechoty (zwane garnizonem Hindenburga) – położone między jeziorem Długim a koszarami artyleryjskimi, zbudowane zostały dla 1. Batalionu 150 Pułku Piechoty. Zespół powstawał etapami w latach od 1897 do 1911 wokół trzech prostokątnych placów. W ten sposób powstawały czytelne zespoły zabudowy.

- I etap: najstarsze budynki koszarowe, w dzisiejszej środkowej części zespołu, wzniesiono w latach 1897–1898, w formie czworoboku z placem koszarowym pośrodku,
- II etap: w latach 1904-1905 powstała południowa część koszar w postaci baraków mieszkalnych (dla 3. Batalionu 150 Pułku Piechoty),
- III etap: w latach 1910 – 1911 przebudowano część południową (dla 3. Batalionu 150 Pułku Piechoty oraz 3 Batalionu 146 Regimentu Piechoty) oraz rozbudowano koszary o część północną (dla kompanii karabinów maszynowych wzniesiono bloki koszarowe, rusznikarnię i garaże dla pojazdów wojskowych). Budynki koszarowe wzniesiono w jednolitym stylu architektonicznym tzw. „postromantyczna odmiana neogotyku”.¹

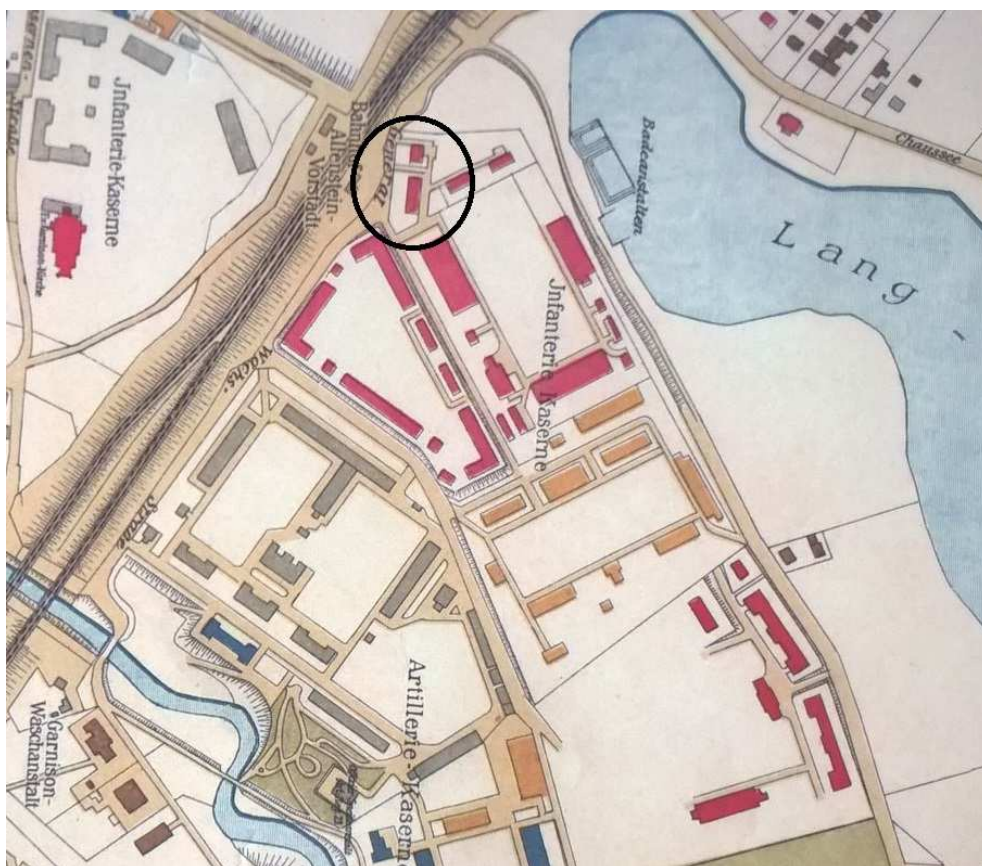
Analiza materiałów archiwalnych wskazuje, iż omawiany budynek musiał powstać później, już po 1913 roku, ponieważ na mapach wg. H. Bonka w miejscu badanego obiektu wrysowane zostały inne zabudowania. Co wskazuje na to, iż prawdopodobnie obiekt został wybudowany zapewne tuż przed I wojną światową, ok. 1918 r.

Bibliografia:

1. <https://sadybamazury.wordpress.com/zabytki/>
2. Pismo WUOZ w Olsztynie z dn. 14 listopada 2011r – zawiadomienie o zakończeniu postępowania administracyjnego w sprawie wpisania do rejestru zabytków d. magazynu broni i amunicji w zespole d. koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3H/Leśnej 2Bw Olsztynie
3. Rafał Bętkowski, Olsztyn jakiego nie znacie, str. 158, 183

---

¹ <https://sadybamazury.wordpress.com/zabytki/>

Ryc. 1. Mapa wg. H. Bonka, oznaczono teren omawianego budynku, gdzie wyrysowano inne zabudowania.

Fot 1. Panorama z widokiem na zamek i kościół garnizonowy z ok. 1930 r. – fragment pocztówki. Zbliżenie. Oznaczono badany budynek, widoczny neogotycki szczyt od ul. Artyleryjskiej. Źródło: Rafał Bętkowski, Olsztyn jakiego nie znacie, str. 158.

Fot 2. Pocztówka z napisem Allenstein-Langseekaserne z ok. 1920 r. Oznaczono badany budynek, widoczny narożnik elewacji północnej i wschodniej. Źródło: Rafał Bętkowski, Olsztyn jakiego nie znacie, str. 161.

3.0. OPIS, ANALIZA FORMY, FUNKCJI I TREŚCI

Budynek dwukondygnacyjny, z dachem wysokim, częściowo podpiwniczony. Bryła budynku zwarta, rzut w kształcie litery C, od frontu i podwórza - ryzality. Dach kryty dachówką ceramiczną. Elewacja wykończona z cegły czerwonej klinkierowej, z elementami tynkowanymi (powyżej 2/3 wysokości parteru oraz w niszach i dekoracji maswerkowej). Wysoki cokół wykończony cegłą klinkierową w kolorze brązowym ciemnym. Budynek utrzymany w stylu neogotyckim. Razem z budynkiem Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania im. Prof. Tadeusza Kotarbińskiego (ul. Artyleryjska 3f) i budynkiem NIK'u (ul. Artyleryjska 3e) stanowią zachowane przykłady spójnego stylistycznie zespołu koszar piechoty.

Stolarka okienna wtórna w kolorze białym. Rynny i rury spustowe z blachy ocynkowanej, malowane – obecnie wymienione wg projektu.

4.0. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Bryła budynku pierwotna, nie przekształcona. Zabytkowy pierwotny charakter został zatarty poprzez pomalowanie fragmentów ceglanych kryjącą czerwoną farbą, wymianę spoinowania, oraz nałożenie na partie tynkowane współczesnego akrylowego tynku fakturalnego w kolorze beżowym.

Zakres opracowania obejmuje jedynie partie tynkowane na elewacjach północnej, południowej oraz zachodniej.

Na dzień dzisiejszy partie tynkowane posiadają liczne spękania, odspojenia, miejscowe rozległe ubytki. Można określić, że największy zakres zniszczeń występuje na elewacji zachodniej, głównie w jej południowej części. Podczas prac remontowych wykonano próby sklejania spękań i uzupełniania zaprawą do warstwy wtórnej - zaprawa akrylowa o fakturze baranka, która już wystaje poza lico elewacji ceglanej. Wykonane w tym czasie sklejenia zaprawą iniekcyjną odspajają się od warstwy pierwotnej tynku i nie spełnią swojej funkcji. Miejscowe naprawy wychodzą poza lico wtórnej warstwy zakłamując prawdę historyczną. W miejscach, gdzie tynk akrylowy nie wykazuje dużych ubytków, na powierzchni pojawiają się mikro rysy, które mogą świadczyć o spękaniach i zniszczeniach warstw spodnich, obecnie szczelnie zasłoniętych. Opukując strefę tynkowaną natrafia się na wiele punktów głuchych, pustych. W miejscach ubytków tynku pierwotnego uwidoczniły się lokalnie elementy metalowe – dawne skorodowane kotwy montujące. Odsłonięty tynk pierwotny głównie na elewacji zachodniej w strefie południowej wykazuje silne zdeintegrowanie i rozwarstwienie w masie oraz brak adhezji do podłoża. W miejscach pozostałych tynk wykazuje spójność, lecz tam gdzie pojawiają się spękania występuje już silna dezintegracja.

5.0. METODYKA BADAŃ

Na elewacjach w partii tynków wykonano odkrywki sondażowe mające na celu ukazanie poszczególnych warstw aż do warstwy pierwotnej. Wykonano również odkrywki pasowe w celu oceny stanu zachowania pierwotnych tynków. Do każdej odkrywki wykonano dokumentację opisową i fotograficzną. Na widokach elewacji zaznaczono lokalizacje wykonanych odkrywek. Rysunki elewacji pochodzą z opracowania „*PROJEKT BUDOWLANY, REMONT TRZECH ELEWACJI BUDYNKU Z WYMIANĄ RYNIEN I RUR SPUSTOWYCH, Olsztyn, ul. Artyleryjska 3b, numer ewidencyjny działki 286201_1.0031.1/159, Warmińsko-Mazurska Komenda OHP, Olsztyn, ul. Artyleryjska 3b, mgr inż. arch. Agata Szczepańska, czerwiec 2020*” i zostały użyte za zgodą autora.

6.0. WYNIKI BADAŃ

- ELEWACJA ZACHODNIA

ODKRYWKA 1

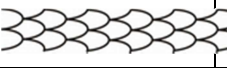
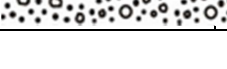

Rys. 1. Elewacja zachodnia. Lokalizacja odkrywki nr 1.

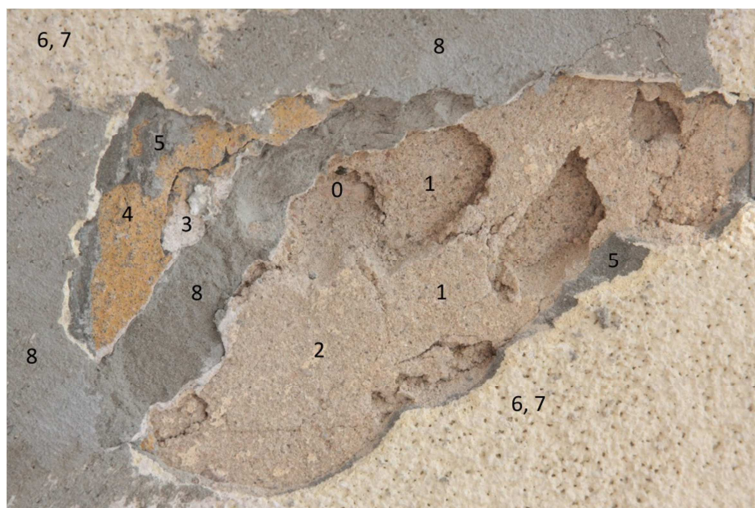
Odkrywka nr 1 ukazuje odsłonięte lico pierwotnej zaprawy (1). Przy powierzchni widoczne jest żółtawe zabarwienie czy przesycenie pierwotnego tynku (2), na nim resztki wtórnych farb w kolorze beżowym (4). Te same warstwy malarskie (4, 5) pojawiają się na wtórnym uzupełnieniu gipsowym (3).

Tab.1. Stratygrafia warstw, elewacja zachodnia, Odkrywka 1

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor
0	I		cegła	czerwień
1			pierwotna warstwa - zaprawa wapienno-piaskowa	piaskowy
2	I ?		przesycenie żywiczne- olejno, zażółcenie zaprawy ?	ugier
3	II		warstwa wtórna zaprawa gipsowa	biel
4			warstwa wtórna malarska	beżowy
5	III		warstwa wtórna malarska	beżowy
6	IV		warstwa wtórna - zaprawa cementowa	szary
7			warstwa wtórna- zaprawa barwiona w masie - baranek	żółty
8			warstwa wtórna malarska	beżowy
9	V		warstwa wtórna - zaprawa cementowa- współczesne naprawy	szary

Rys. 2. Elewacja zachodnia. Lokalizacja odkrywki nr 2.

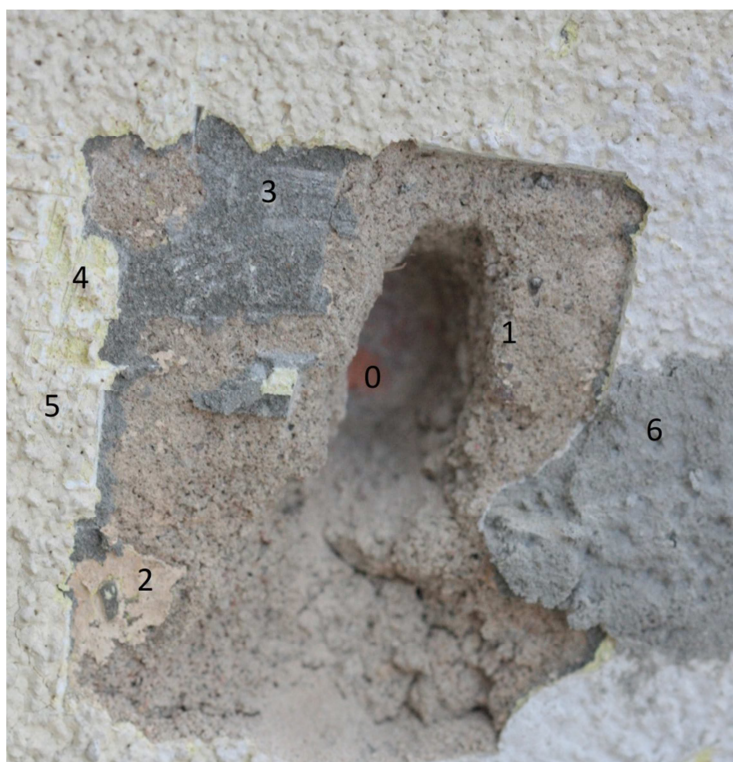
Odkrywka nr 2 ukazuje odsłonięte lico spękaną pierwotnej zaprawy (1). Widoczna dezintegracja zaprawy pod powierzchnią lica. Odsłoniła się również założona w trakcie remontu iniekcja spękania (8), która wypełniła jedynie szczelinę, ale odspaja się od osłabionej zaprawy piaskowej.

Tab.2. Stratygrafia warstw, elewacja zachodnia, Odkrywka 2

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor
0	I		cegła	czerwień
1			pierwotna warstwa - zaprawa wapienno-piaskowa	piaskowy
2	II		warstwa wtórna malarska	beżowy
3	III		warstwa wtórna zaprawa gipsowa	biel
4			warstwa wtórna malarska	ugrowy
5	IV		warstwa wtórna - zaprawa cementowa	szary
6			warstwa wtórna- zaprawa barwiona w masie - baranek	żółty
7			warstwa wtórna malarska	beżowy
8	V		warstwa wtórna - zaprawa cementowa- współczesne naprawy	szary

Rys. 3. Elewacja zachodnia, północna ściana ryzalitu klatki schodowej. Lokalizacja odkrywki nr 3.

Odkrywka nr 3 ukazuje zdeintegrowaną zaprawę w miejscu naprawy spękania. Nawarstwienia analogiczne, jak w pozostałych odkrywkach.

Tab.3. Stratygrafia warstw, elewacja zachodnia - północna ściana ryzalitu klatki schodowej, Odkrywka 3

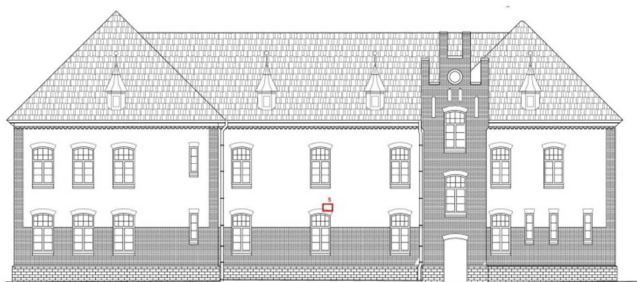
Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor
0	I		cegła	czerwień
1			pierwotna warstwa - zaprawa wapienno-piaskowa	piaskowy
2	II		warstwa wtórna malarska	beżowy
3	III		warstwa wtórna - zaprawa cementowa	szary
4			warstwa wtórna- zaprawa barwiona w masie - baranek	żółty
5			warstwa wtórna malarska	beżowy
6	IV		warstwa wtórna - zaprawa cementowa- współczesne naprawy	szary

Rys. 4. Elewacja zachodnia. Lokalizacja odkrywki nr 4.

Odkrywka nr 4 ukazuje wykonaną w trakcie remontu próbę zdejmowania nawarstwień metodą elektromechaniczną przy użyciu szlifierki kontowej. Próba nie wskazała oczekiwanych efektów oczyszczania. Zmierzono grubość zaprawy – ok. 2 cm.

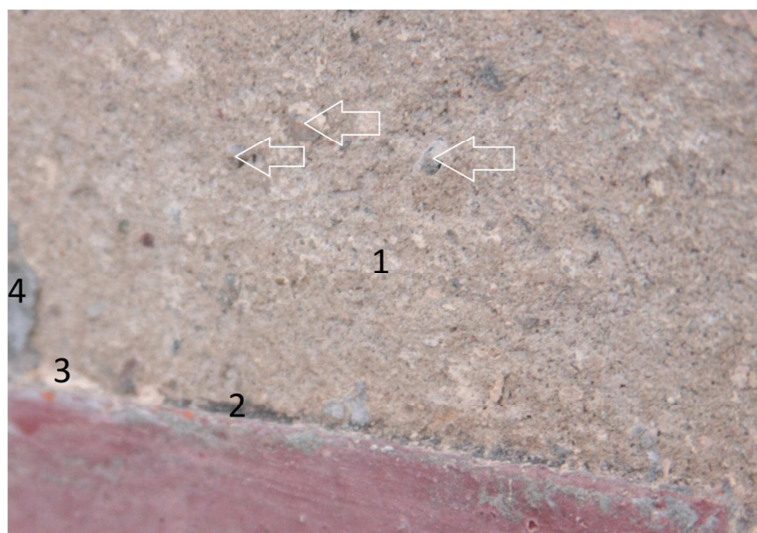
Rys. 5. Elewacja zachodnia. Lokalizacja odkrywki nr 5.

Odkrywka nr 5 ukazuje wtórny tynk pokryty również farbą w kolorze beżowym.

Rys. 6. Elewacja zachodnia. Lokalizacja odkrywki nr 6.

Odkrywka nr 6 ukazuje odsłonięte lico pierwotnej zaprawy (1) tuż przy wątku ceglanym. Pierwotny tynk cofnięty względem lica ceglanego ok. o,5 cm. Widoczne jest czarne nawarstwienie (2) w zagłębieniu na styku tynku i cegły, co świadczy o tym, że tynk pierwotnie nie był malowany. Białą strzałką oznaczono występujące w tynku wtręty grubego ziarna (drobny żwir). Na tynku pierwotnym i patynie ślady warstwy malarskiej w kolorze beżowym (3) oraz warstwy współczesnej – szara cementowa zaprawa pod tynk akrylowy (4).

Rys. 7. Elewacja zachodnia. Lokalizacja odkrywki nr 7.

Odkrywka nr 7 ukazuje odsłonięte lico pierwotnej zaprawy (1) nad łukowym ceglanym ościeżem okiennym. Tu również pierwotny tynk cofnięty względem lica ceglanego ok. 0,5 cm. Widoczne jest czarne nawarstwienie (2) w zagłębieniu na styku tynku i cegły, co świadczy o tym, że tynk pierwotnie nie był malowany. Białą strzałką oznaczono występujące w tynku wtręty grubego ziarna (drobny żwir) i element drewniany. Na tynku pierwotnym i patynie uwidoczniły się ślady dwóch warstw malarskich w kolorze beżowym o odcieniu ugorowym (3) i beżowy o chłodnym odcieniu (4).

Tab.4. Stratygrafia warstw, elewacja zachodnia, Odkrywka 7

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor
1	I		pierwotna warstwa - zaprawa wapienno-piaskowa	piaskowy
2			patyna	szary
3	II		warstwa wtórna malarska	beżowo-ugrowy
4	III		warstwa wtórna malarska	beżowy
5	IV		warstwa wtórna - zaprawa cementowa	szary
6			warstwa wtórna- zaprawa barwiona w masie - baranek	biały
7			warstwa wtórna malarska	beżowy
8	V		warstwa wtórna - zaprawa cementowa- współczesne naprawy	szary

- ELEWACJA PÓŁNOCNA

ODKRYWKA 8

Rys. 8. Elewacja północna. Lokalizacja odkrywki nr 8.

Odkrywka nr 8 ukazuje odsłonięty fragment z zachowanym licem pierwotnej zaprawy (1). Tynk w blendzie był zakładany w cieńszej warstwie - ok. 1cm. Tu również pierwotny tynk jest cofnięty względem lica ceglanego ok. 0,5 cm. Widoczne są również: czarne nawarstwienie w zagłębieniu na styku tynku i cegły, oraz wtręty w tynku grubego ziarna (drobny żwir). Brak widocznych tu nawarstwień malarskich na tynku pierwotnym. Współczesne nawarstwienia (2, 3, 4) zostały założone tak, że wychodzą poza lico ceglanej elewacji.

7.0. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ

ELEWACJE ZACHODNIA, POŁUDNIOWA I PÓŁNOCNA:

Strefy tynkowane:

Pierwotne opracowanie: zaprawa wapienno-piaskowa w kolorze piaskowym szarym, nie malowana. Kolor tynku zbliżony do Nr 50018 lub 50017 (wg wzornika KEIM EDITION HISTORISCH) oraz S107 (wg wzornika KEIM NATURSTEIN). Tynk zacierany na gładko, uziarnienie średnie, widoczne wtręty grubszego kruszywa (drobny żwir).
Istnieje podejrzenie, że tynk pierwotnie był przesycony substancją olejno-żywiczną, kazeiną czy szelakiem (?). Powierzchnia tynku lekko (ok. 0,5 cm) cofnięta w stosunku do wątku ceglanego. Grubość tynku w partiach nad strefą parteru – ok. 2 cm, w partiach dekoracyjnych – blendy okienne – tynk cieńszy – ok. 1 cm.

Warstwy wtórne:

patyna czarna w zagłębieniach
farby w kolorze ugrowy i beżowym
miejscowe naprawy gipsowe i cementowe i farba w kolorze beżowym
cienka zaprawa podkładowa szara cementowa
tynk akrylowy biały o fakturze drobnego baranka
farba żółta
farba beżowa
współczesne naprawy miejscowe, iniekcje spękań

Obserwacje dotyczące dalszego postępowania

Dokonano przeglądu tynków na elewacjach przez opukiwanie i zanotowano liczne miejsca puste i głucho, co może świadczyć o tym, że pod tynkiem akrylowym zaprawa pierwotna będzie spękana czy zdeintegrowana. Spod współczesnego tynku odsłonięto również i wcześniejsze uzupełnienia oraz tynki wtórne, dlatego można się spodziewać zakres występowania pierwotnych tynków będzie mniejszy.

Wykonane próby na elewacjach pozwoliły na stwierdzenie, że usunięcie wtórnych warstw nie naruszając łoża oryginału jest możliwe, lecz lokalnie na niedużym fragmencie (ok. 10-20 cm²). Do zdejmowania nawarstwień konieczne jest ostre lekkie dłuto, np. snycerskie, oraz wprawa i wyczucie wykonawcy. Lecz nadal nie ma się pewności, gdzie zniszczenia zaprawy mogą się pojawić. Dezintegracja tynku w całej grubości nie kwalifikuje się do wzmocnienia strukturalnego.

Można przypuszczać, że tynki w blendach na elewacji północnej powinny zachować się w najlepszej kondycji.

8.0. CEL I ZAŁOŻENIA PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH

Celem prac jest przywrócenie pierwotnego wyglądu elewacji w partii tynkowanych. Ze względu na bardzo zły stan techniczny (rozwarstwienia, dezintegracja, brak możliwości odsłonięcia dużej partii nienaruszonego łoża) pierwotnej zaprawy ukrytej pod szczelnymi warstwami wtórnymi zakłada się usunięcie jej do wątku ceglanego. Zakłada się również pozostawienie dobrze zachowanych fragmentów jako tzw. „świadki historyczne” oraz ich konserwację i ekspozycję. Natomiast usunięty w pozostałych tynk pierwotny należy odtworzyć na wzór oryginału.

Przed położeniem rekonstrukcji tynku należy przeprowadzić próby, modyfikując odcień, fakturę, teksturę czy sposób wykończenia tynku, tak aby jak najlepiej dopasował się do oryginału.

Zakres: Zakłada się odsłonięcie i konserwację tynków pierwotnych w blendach na elewacji północnej oraz jedną powierzchnię o wielkości ok. 1 m² na elewacji zachodniej (np. w 5 osi pomiędzy oknami lub na ścianie bocznej skrzydła południowego) oraz drugą o tej samej powierzchni na elewacji południowej np. w 1 osi pomiędzy otworami okiennymi.

9.0. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH

Strefy tynkowane

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej stanu zachowania tynków, prowadzenie jej podczas wykonywania prac.

W miejscach, gdzie tynki przeznaczone do konserwacji:

2. Usunięcie wszystkich wtórnych tynków i nawarstwień malarskich pozostawiając pierwotną zaprawę. Prace należy prowadzić tak, aby nie naruszyć lica oryginału. Odkuwanie należy wykonać ręcznie przy użyciu ostrych i lekkich dłut np. snycerskich, pod odpowiednim kątem i z dużą uważnością.
3. Doczyszczanie odsłoniętej powierzchni tynku z brudu i pozostałości wtórnych nawarstwień malarskich metodami komplementarnymi.
4. Podklejenie i wzmocnienie partii tynku o osłabionej strukturze z zastosowaniem preparatu opartego na tetraetoksylanie bądź krzemianów (KSE 300 bądź Silikatfestiger f. Remmers).
5. Dezynfekcja muru porażonego mikroorganizmami preparatem biobójczym (Altax).
6. Lokalne uzupełnienie ubytków w tynku, jedynie w miejscach koniecznych w celu zabezpieczenia, z zastosowaniem barwionych w masie zapraw, jak w punkcie 11.
7. Scalanie kolorystyczne uzupełnień z zastosowaniem laserunkowych farb krzemoorganicznych o dużej paroprzepuszczalności (Remmers).

Pozostałe tynki z nawarstwieniami nie kwalifikujące się do wzmocnienia strukturalnego:

8. Usunięcie tynku z nawarstwieniami do stabilnego podłoża – wątku ceglanego.
9. Usunięcie starych elementów metalowych pozostawionych w murze (stare kotwy, pręty), lub ich zabezpieczenie antykorozyjne.
10. Przygotowanie podłoża w zależności od wybranego tynku do rekonstrukcji. Zalecamy zastosowanie gruntów systemowych.
11. Wykonanie rekonstrukcji tynku pierwotnego. Zaprawę do rekonstrukcji należy dobrać tak, aby była jak najbardziej zbliżona do oryginału. Poleca się zamówienie tynku barwionego w masie do koloru ugrowo-szarego: kolor tynku zbliżony do Nr 50018 lub 50017 (wg wzornika KEIM EDITION HISTORISCH) oraz S107 (wg wzornika KEIM NATURSTEIN) lub na podstawie próbki oryginalnej zaprawy przesłanej do firmy. Na podstawie danych firma przesyła na budowę próbkę przygotowanego tynku, którą należy położyć przy oryginale modyfikując sposób wykończenia tynku czy inne dodatki, tak aby jak najlepiej dopasował się do oryginału.

Proponowane rozwiązania:

- Firma: **Farby KABE Polska**

Zaprawa: MINERALIT RESTAURO MTC – Mineralny tynk cyklinowany (grubość ziarna 0,2 mm)

Kontakt z przedstawicielem: Tomasz Pudzyński, email: t.puzyniak@farbykabe.pl

Konieczność wysłania próbki pierwotnego tynku na wzór na adres firmy: 40-742 Katowice, ul. Śląska 88; firma wysyła na budowę próbkę swojej zaprawy (10 kg) do akceptacji.

- Firma: **firmy Hufgard Optolith**

Zaprawa: Optosan KratzPutz - Dekoracyjny tynk mineralny o strukturze cykliny bądź zaprawa podkładowa i Optosan TrassFeinputz- Cienkowarstwowy tynk na zabytkowe podłoża

Kontakt z przedstawicielem: Piotr Mitter tel.: 601170909

Na podstawie podanych nr koloru ze wzornika f. Keim nr 50017 wykonują próbkę swojego tynku (10kg) do akceptacji.

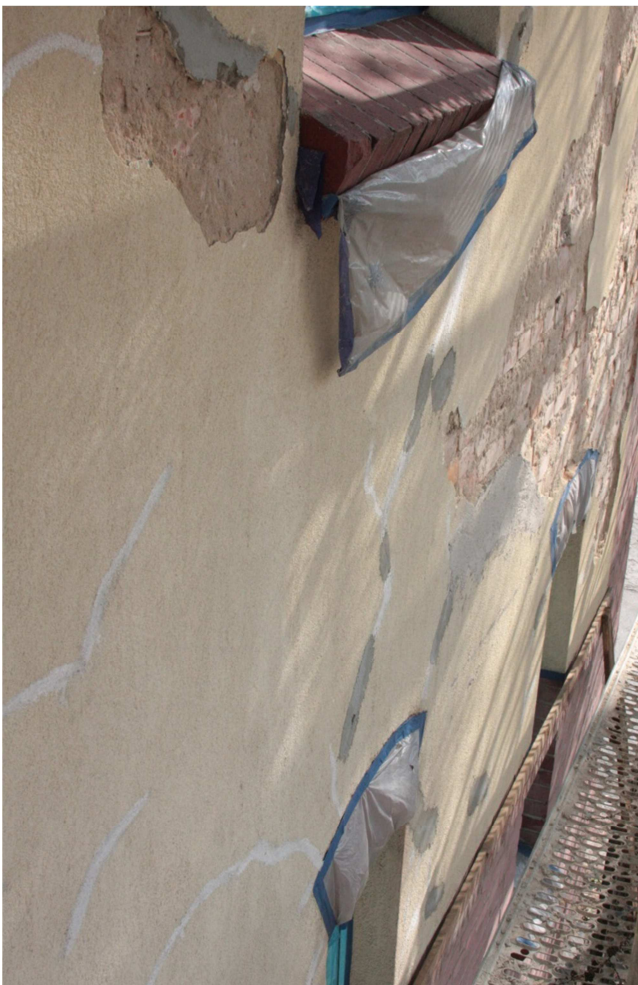
Dopuszcza się również wykonanie tynków o podobnych parametrach z innych firm, bądź modyfikowanie zapraw na budowie.

12. Ewentualne zabezpieczenie tynku z zastosowaniem laserunkowych preparatów krzemoorganicznych o dużej paroprzepuszczalności (Keim, Remmers).
13. Wykonanie dokumentacji powykonawczej.

10.0. ZALECENIA KONSERWATORSKIE

1. Zaleca się wykonanie dalszych prac mających na celu przywrócenie historycznego wyglądu budynku należącego do zespołu dawnych koszar piechoty.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

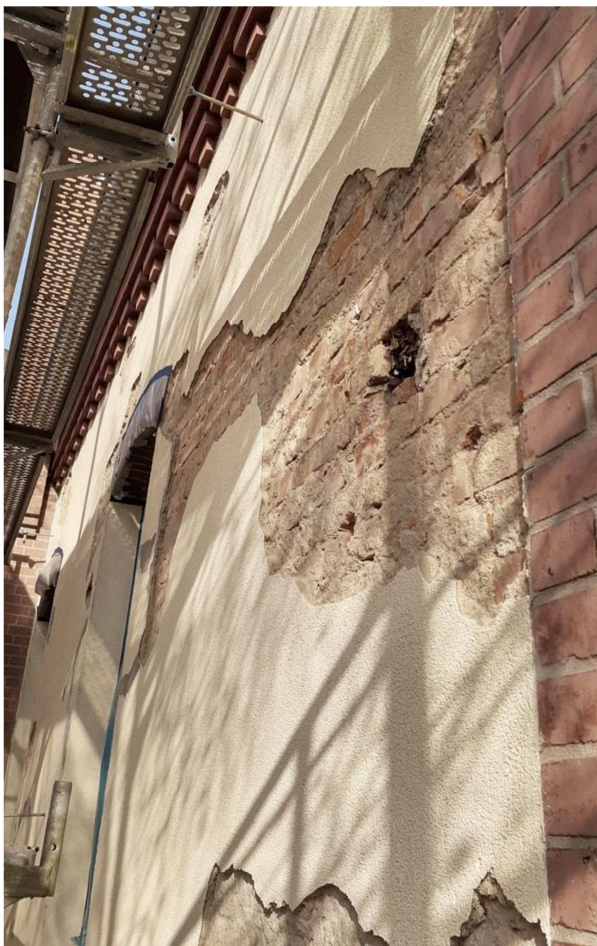
Fot. 1.

Budynek należących do zespołu dawnych koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3b w Olsztynie, elewacja zachodnia część południowa, widoczne odspojenia i rozwarstwienia tynku. Liczne spękania i miejscowe naprawy, które się nie spełniły swojej funkcji.

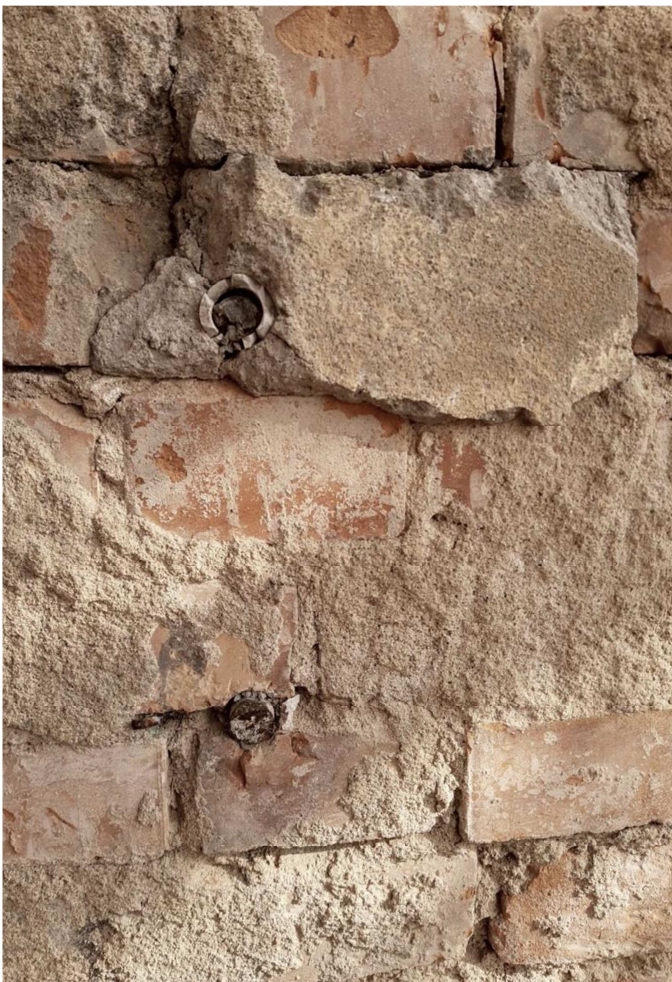
Fot. 2.

Budynek należących do zespołu dawnych koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3b w Olsztynie, elewacja zachodnia część południowa, widoczne rozległe ubytki tynku. Pierwotny tynk zdeintegrowany, wążek murarski pod zaprawa w dobrym stanie.

Fot. 3.

Budynek należących do zespołu dawnych koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3b w Olsztynie, elewacja zachodnia część południowa, widoczne rozległe ubytki tynku. Pierwotny tynk zdeintegrowany, widoczne również ubytki w wątku murarskim.

Fot. 4.

Budynek należących do zespołu dawnych koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3b w Olsztynie, elewacja zachodnia część południowa, widoczne również ubytki w wątku murarskim, pozostałości po montażu - elementy metalowe do usunięcia.

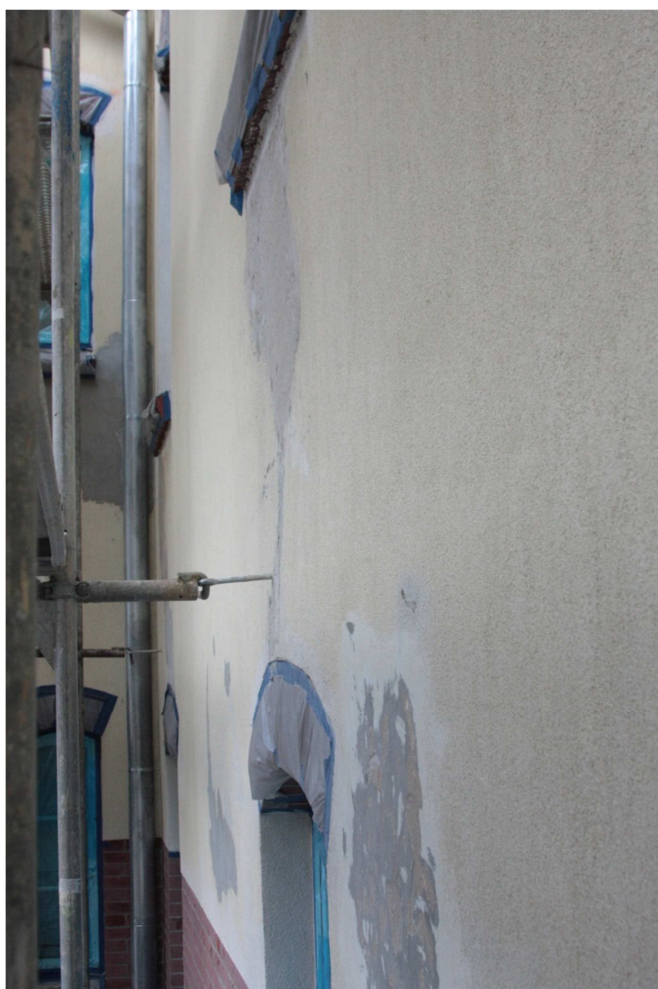
Fot. 5.
Budynek należących do zespołu dawnych
koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3b w
Olsztynie, elewacja zachodnia część
południowa, przekór przez warstwy tynków.
Widoczne rozwarstwienia w tynku
pierwotnym, słaba adhezja do podłoża.

Fot. 6.
Budynek należących do zespołu dawnych
koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3b w
Olsztynie, elewacja zachodnia część
centralna. Widoczne naprawy wierzchnie
oraz lokalnie odsłonięty tynk pierwotny.

Fot. 7.
Budynek należących do zespołu dawnych
koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3b w
Olsztynie, elewacja zachodnia część
centralna. Widoczne naprawy wierzchnie
wykonane podczas remontu elewacji.

Fot. 8.
Budynek należących do zespołu dawnych
koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3b w
Olsztynie, elewacja zachodnia część
centralna. Widoczne naprawy wierzchnie
oraz próba usunięcia warstw wtórnych
metodą mechaniczną.

Fot. 10.
Budynek należących do zespołu dawnych
koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3b w
Olsztynie, elewacja zachodnia część
północna. Widoczne naprawy wierzchnie
tynku wykonane podczas remontu.

Fot. 11.
Budynek należących do zespołu dawnych
koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3b w
Olsztynie, elewacja zachodnia część
północna. Widoczne naprawy wierzchnie
tynku wykonane podczas remontu

Fot. 12.

Budynek należących do zespołu dawnych koszar piechoty przy ul. Artyleryjskiej 3b w Olsztynie, elewacja zachodnia ściana południowa północnego skrzydła. Widoczne naprawy wierzchnie tynku wykonane podczas remontu